श्री साईनाथ प्रसन्न

श्री साईलीला

मासिक पुस्तक.

वर्ष २ रें.] भाद्रपद शके १८४६ [अंक ६ वा.

नलिनीदलगतजलमतितरलम् । तद्वज्जीवनमतिशय चपलम्॥

क्षणमपि सज्जनसंगतिरेका । भवति भवार्णव तरणे नौका ॥

श्री शंकराचार्य.

संपादक:— लक्ष्मण गणेश महाजनी.

प्रकाशक:— रामचंद्र आत्माराम तर्खड

श्री साईलीला कचेरी ५ दर्नर रोड वांद्रे. बी. बी. रेल्वे.

अनुक्रमणिका.

महाराजांचे अनुभव १०७-२२४

स्फुट विषय १२५-१३३

श्री साईसच्चरित ३५७-३५८

सालमजकुरीं श्रीसाईबाबांच्या पुण्यतिथी निमित्त शिर्डी येथील कार्यक्रम खालीलप्रमाणें ठरला आहे.

आश्विन शुद्ध १० मंगळवार

(१) रुद्राभिषेक	सकाळीं ८ ते १०	वाजेपर्यंत
(२) कीर्तन	दुपारचे १२ ते	२ वाजेपर्यंत
(३) आराधन विधि	दुपारीं	२ वाजतां
(४) ब्राह्मण भोजन	,,	३ वाजतां
(५) पुराण	सायंकाळीं	५ वाजतां
(६) रथाची मिरवणूक रात्रीं		९ ,,

आश्विन शुद्ध ११ बुधवार

(१) भंडारा	
(२) मशिदींत कीर्तन सायंकाळीं	६ वाजतां
(३) पालखी चावडींत नेणें रात्रीं	९ वाजतां

आश्विन शु॥ १२ गुरुवार

काला सकाळीं ९ वाजतां

सदई कार्यासाठीं कोणास कांहीं पाठवावयाचें असल्यास तें रा. रा. रामचंद्रदादा पाटील कोते, मुक्काम शिर्डी, पोस्ट राहातें या पत्त्यावर अथवा रा. रा. गोविंद रघुनाथ दाभोळकर ५ सेंट मार्टिन्स रोड वांद्रे या पत्त्यावर पाठवावें.

(पृ. १९४ वरून पुढें चालू.)

आणलीका. होय बरें आता २।४ रोज राहणार का जाणार. मी म्हटलें आपण ठेवाल तितके दिवस राहूं, मग जाऊं. त्यावर बाबा म्हणाले बरें आतां दक्षिणा दे आणखीं मग पाहून घेऊं. इतक्यांत आरती सुरू झाली. मग आरती आटोपली व सर्वत्रांना उदी दिली व मला म्हणाले "पहा मडवा आला तेवढा त्याला तळमळ लागली." असो. मग सर्वत्रांना वाड्यांत जाण्याची परवानगी मिळाली. आम्हीं सर्वजण जाऊन जेवण्याची तयारी करतों तोंच श्री राधाकृष्णा आईनें अगोदरच तजवीज लावून ठेवली होतीच. त्यांनीं आम्हांला म्हटलें कीं आतां जेऊन घ्या व नंतर झाडांची व्यवस्था तुझ्या आईला विचारून करून घे. नाहीं तर झाडें व कुंड्या सुकून जातील. मग आम्ही जेवून नंतर मी श्रीकडेस जाऊन श्रीला परवानगी विचारणार इतक्यांत श्रीनें नारसिंह अवतार धारण केला होता. मी सभामंडपांत उभा राहिलों. सुमारें पाऊण तासानें वर जाऊन चरणीं मस्तक ठेऊन विचारलें कीं बाबा झाडें आणिलीं आहेत तीं लावूं कां आतां ? ती मी चावडीपासून साठ्यांच्या वाड्यांपर्यंत दोनी बाजूनें वेली लावाव्या म्हणजे बरें होईल व मग लेंडीवरील कमानीवरहीं कांहीं वेली लावून तेथें थोडा बागही करावा असें माझे मनांत पुष्कळ दिवस होतें. कारण येथें फुलांचा फार अभाव असतो, परंतु आपल्या कृपेनें पुष्कळच रोपे चांगले सुवासिक मिळाले आहेत. तरीं तेवढीं आपण माझी अनाथाची इच्छा पूर्ण करून लावण्यास आज्ञा द्यावी व तीं चांगल्या रीतीनें वाढवून त्याला लवकरच फुलें येऊंद्या इतकींच आपल्या चरणापाशीं माझी गरीबाची प्रार्थना आहे. त्यावर बाबा मला म्हणाले " मला झाडबिड कांहीं लागत नाहीं तूं आपल्या घरीं चांगला बाग कर व तुझ्या रांडेला फुलें देत जा. " सारांश मजवर फारच रागावून उठले व म्हणाले माझ्या आंगावर माणसें घालतो. चावडी खांडली. मशीदवी खांडून गुलामानें सर्व पैका नेला. आणि मला बागाच्या गोष्टी सांगतो. याद राख माझी बरोबरी करू नकोस तुला गावाबाहेर हाकून देतों आणि तुझ्या रांडेला पोरासोरासुद्धां हाकून देतों. रातदीसा माझ्या पाठी लागतो. मी तुझ्या बापाचें काय खाल्लें आहे. मला धड कोणी कोरभर

भाकरभी देत नाहीं. असो कोणी दील वा न दील वा. अल्ला है. मी म्हटलें बाबा झाडें सुकून चालली. त्यावर बाबा म्हणाले फेकून दे. व मग त्यावर तिसरे दिवशी रात्रीं सुमारें ८-८॥ त्या सुमारास मला महादूस बोलावं पाठविलें. व यावेळीं मी श्री राधाकृष्णाआईकडेस होतों. महादू आला व मला बोलला पुरंदरे तुम्हांला बाबा बोलावितात. मी म्हणालों सकाळीं येईन. आतां रात्रीचें कोणी मशिदींत जात नाहीं मग मी कशाला येऊं. तो परत जाऊन त्यानें श्रीस तसें सांगितलें. त्यावर श्री म्हणाले जाय. त्याला गांडींत हात घालून घेउन ये. त्यानें पुन्हा येउन मला सांगितलेला निरोप दिला. त्यावर श्री राधाकृष्णा आई म्हणाल्या जाग ताई तूं असें काय करतेस. तुझ्याकरितां तुझी आई सारखी रात्रंदिवस तळमळत असते आणि तुला रागावतात त्याचें काय वाईट वाटतें. तूं रडूं नकोस. तुझी आई तुझीं झाडें मरूं देणार नाही. जरी सुकून गेलीं तरीं ती देखील रुजवून तूंच त्या सर्व वेलींचीं फुलें पाहशील व सर्वत्रांना तुझी आठवण कायम राहील. जा तूं नको म्हणूं नकोस. एवढ्या रात्रींस तुला बोलावलें आहे तेव्हां कांहीं तरी चांगलेंच आहे जा. मी जाऊन पायरीखालीं उभा राहिलों. त्यावेळीं रा. रा. दादासाहेब केळकर बसलेले होतेच त्यावेळीं बाबा म्हणाले ये, भाऊ वर ये रडूं नकोस. मीं काय तुझें केलें तूं माझ्या पाठीस कां लागतोस ये. मी तुला काय कमी केलें आहे. तुला मस्त देईन. अल्ला तुला सात समुद्र भरून देईल. भितोस कशाला. बाबा मला आपली कृपा आहे, तेवढी बस आहे. परंतु आपण जी मी झाडें आणलीं ती पार सुकून गेली तरी लावण्यास परवानगी देत नाहीं. मग मला जगून तरी काय करावयाचें आहे. ती आतां मी काय माझ्या मढयावर घालूं. त्यावेळीं मला फारच रडूं आलें. त्यावेळीं श्री म्हणाले भाऊ ये वर ये रडूं नकोस. अल्ला है. असें म्हणून श्री उठून मजकडेस येऊं लागले. त्यावेळीं मी वर उठून श्रीचरणीं मस्तक ठेविलें. मला फारच रडूं आलें. त्यावेळीं श्रीनें वरदहस्त शिरीं ठेऊन म्हटलें असा रडूं नकोस मी रातदीन तुझी घोकणी करतों आन तूं रडतोस कशाला. रडूं नये; जाय आतांच्या आतां सर्व झाडें लावून टाक आणि माती त्या वडाखालची आण, म्हणजे

सर्व झाडें लागतील. ती माती फारच चांगली आहे. (हा गड त्या पाटलाच्या खळ्याकडेस आहे.) असें म्हणून मला वर नेऊन बसविलें व बरेच रताळूं लागले व बोधही केला कीं असें रडूं नये. झाडें मरतात काय. मेलीं तरीं जगतील. तीं सर्व येतील. गिरोस कशाला. तुझी इच्छा पुरे ल अल्ला है हं. जाय आतां उदी घे उशिर करूं नको. सकाळीं झाडें लागायची नाहीं बरं का. असें म्हणून भाळीं उदी लावून मस्तकीं वरदहस्त ठेविला. जा अल्ला है तुझी निष्ठा चांगली आहे. अल्ला वाली है. अल्लासे कोई नहीं. मग मलाही आनंद वाटून मी जरा हसलों. त्याबरोबर तेही हंसले व जाय अल्ला है. मग मी सर्व हकिगत श्री राधाकृष्णाआईस सांगितली. त्यांनी बाहवा चांगलें आहे असें म्हटलें व तुझी आई तुझ्याकरितां कशी तळमळते ती पहा म्हणाल्या. वरं आतां आपण दोघेजण माती खांडून आणून तात्या मोरेश्वर दामाजी मास्तर ह्यांनीं खड्डे खोदावे व त्यांना आणखीं माणसें देऊं म्हणजे खाडे लवकर तयार होतील व आपण दोघांनी माती वाह्यांची. ह्याप्रमाणें श्री राधाकृष्णा आई म्हणाल्या व त्या व मी मिळून माती आणली व बाकीच्या मंडळीनीं खड्डे खोदले व मग झाडें लावली तों श्रीच्या काकडयाची वेळ झाली. मग आम्ही सर्वांनीं स्नानें करून काकडयास गेलों. तो श्री फारच रागांत होते. पुढें लेंडीवरील बाग व कमानीवरील वेली आटोपून श्री लेंडीवर गेले तेथून परत आल्यावर झाडें उपटून टाकण्यास श्रीनें कोंडाजी वगैरेस सांगितलें व फारच रागावून शिव्यागाळ्यांचा वर्षाव मोठ्या जोरानें सुरू झाला. त्यावेळीं झाडें उपटून टाकावीं अशी श्रीची आज्ञा ऐकून माझें मन फारच गहिंवरून आलें व मी मग श्रीराधाकृष्णा आईच्या ओटीवरच बसलों व कांहीं सुचेनासें झालें. परंतु श्रीचा राग झाडें उपटण्यापर्यंत गेला नाहीं. लेंडीवरीलही तसींच राहिली. व मग २।३ दिवस मला मात्र जवळ येऊं दिलें नाहीं व ४ थ्यां दिवशीं माळीं स्वतः ठेऊन शिंपण्याची व चांगली आळीं वाळ्याकरितां मनुष्य स्वतः ठेविला व त्यांच्या कृपेनें त्या सर्व वेलीं अजून चांगल्या रूजून आजपर्यंत श्रीला फुलें व हार नित्य मिळत आहेती

ही त्यांची खरी कृपा आहे. कारण रोग कोंवळें असून फारच मुरून गेलें होतें व रुजणें शक्य नव्हतेंच तें सर्व आज सागाईस शाबूत आहेत.

सन १९१६ सालच्या श्रावण महिन्यांत आमचें कुटुंब आपल्या माहेरी प्रसूत होऊन मुलगा झाला. त्याचे आधीं तेथें शिरगांव ता. माहिम जिल्हा ठाणें येथें प्लेगाची धामधूम होती, करितां त्यांचे वडीलांनीं दुसऱ्या ठिकाणी जागेची व्यवस्था केली. परंतु ती व्यवस्था लागण्याचे अगोदरच माझें कुटुंब त्यांच्या घरींच प्रसूत झालें. व त्या मुलाच्या आंगावर सर्व लांबलांब केस होते नखेंही फारच मोठीं असून वळालेलीं होतीं. ह्या मुलाच्या वेळीं कुटुंब प्रसूत होऊन चवदावे दिवशीं भर पावसांत घरीं म्हणजे वांद्र्याला निघून आलें. त्यावेळीं त्यांच्या वडिलांनीं त्यांना वांद्र्यास न जाण्याबद्दल पुष्कळ सांगितलें, कारण त्यावेळीं त्यांनां थोडेंसें वायूचें चिन्ह दिसत होतें. परंतु त्यांनी तें न जुमानून वांद्र्यास निघून आल्या व दुसऱ्या दिवशींच त्यांना वायूचें मान जास्त होऊन जीभ दातांखालीं येऊं लागली. मी तसाच वांद्र्याचे असिस्टंट सर्जन डॉ. खांडवाले याला आणून तिला दाखविलें. तेही फार घावरले व चिन्ह ठीक नाहीं असें म्हणाले. अस्तु दवापाणी चालू केलें तरी फरक नाहीं. मला त्यांनीं त्यांच्या दवाखान्यांत तिला ठेवण्याबद्दल पुष्कळ आग्रह केला परंतु मी मानलें नाहीं, कारण श्री समर्थ आज्ञा तेथेंच रहाण्याबद्दल होती. मग त्यांनीं रा. रा. दाभोळकरांना सांगून ते व रा. रा. भा. न. जोशी वगैरे माझ्या घरीं येऊन मला व मातोश्रीला बराच आग्रह करून शेवटीं तेथें नेण्याचें ठरऊन सकाळीं आम्ही पालखी वगैरे आणून घेऊन जाऊं आपण कांहीं काळजी करू नये असें त्यांनीं म्हटलें व त्यांच्या सर्वांच्या समाधानाकरिता मला हो म्हणावें लागलें. परंतु श्रीलीला अगाध. त्यांनीं आमची सर्व तयारी झालेली पाहून रात्रीस सुमारें १२ च्या सुमारास हातांत सटका झोळी वगैरे घेऊन दरवाज्यावर धक्का मारून आंत आले असा मला भास झाला. ते अगदी नरसिंह अवतार धारण करून आले. ते मला मारायला येऊन निःश्याची पुष्पवृष्टी बरीच केली, व तसेंच आंत जाऊन सौ. वतीस गरमगरम उदी लावली. त्यावेळीं त्या मोठ्यानें ओरडत उठल्या. माझे कपाळांस श्री बाबांनी गरमगरम उदी लावली त्यामुळें

माझें कपाळाची व आंगाची अगदीं आग झाली आहे. इटा बाबा इजापाशीं उभे आहेत. आतां तुम्ही धावरूं नका. मी बरी होईन; मरत नाहीं व कोठें जाणारही नाहीं व तेंच मला श्रींनीही म्हटलें, परंतु त्याप्रमाणें रा. रा. दाभोळकर रा. रा. काकासाहेब दिक्षीत वगैरे मंडळी मजकडील आली. ते मला म्हणाले चला तयारी करा. त्यावर मी त्यांना वरील सर्वप्रकार सांगितला. रा. रा. दाभोळकर हे तें मानीनात, परंतु रा. रा. दिक्षितांच्या म्हणण्यावर ते स्वस्थ राहिले. त्या मुलाचें बारसेंही झालें नव्हतें. मग माझें कुटुंब साधारण बरें झाल्यावर त्यांना श्रीसमर्थ दर्शनास घेऊन जाणार परंतु तें फारच अशक्त झाल्यामुळें त्यांच्या आईचा विचार त्यांच्या येथें नाताळच्या संधीला घेऊन जाण्याचा ठरला व श्रीसमर्थांनी वरप्रमाणें धीर दिल्यापासून त्यांना गुण येत चालला तो कायमचा आला. पुढें नाताळच्या सुटींत त्यांना तेथें नेऊन पोहोंचविण्याबद्दल मी घराहून निघालों तों सर्व मंडळीसह बांद्रे स्टेशनवर आलों तों तिकिटा वगैरे सर्वांच्या काढल्या व पुढें गाडीला सुमारें २० मिनीटें असतां माझें मन फिरलें तें असें. मला वाटलें कीं मी शिरडीस जावें. मंडळीनेंही तेथेंच जावें; परंतु आमच्या मातोश्रीनें मला सांगितलें कीं आम्हाला पोंहचव आणि मग तूं जा. माझें मन कांहीं राहीना. मी म्हटलें कीं तुम्हीं जा. मी असाच गाडींत बसून शिरडीस जाणार. मग गाडी आल्यावर त्यांना गाडींत बसवून मी शिरडीस आलों. ह्यावेळीं श्रीसमर्थ व राधाकृष्णा आई हीं फारच सीक होती. मी कोपरगांवीं गेल्यावर हसन टांगेवाल्यानें मला ही हकीगत सांगितली. मी त्याला तांगा एकदम शिरडीस जल्द घेऊन जाण्याबद्दल सांगून, आम्हीं सुमारें ८।।।–९ च्या सुमारास तेथें गेलों. वेशीपाशीं गेल्यावर श्रीच्या दम्याचा आवाज व कण्हणें मी ऐकिलें. तसाच मी श्रीचरणांपाशीं गेलों. सर्वत्र मंडळी बसलेली होतीच. मी पायरी चढून गेल्यावर मजकडे पाहून भाऊ आलास. मी फार हैराण आहें आतां मला सोडून जाऊं नकोस. मी आज ३।४ रोज तुझी वाट पहातों. काकाला बी म्हटलें वर जा त्या रामकृष्णीकडे तिथेंच राहा, कोठें जाऊं पेऊं नको. मी तेथें गेलों तो त्याही अत्यावस्थ सीक. त्यावेळीं श्री अगदीं

अशक्त होऊन गेले होते. खाणें वगैरे कांहीच चालत नसे, परंतु त्यांच्या इतर नित्यक्रमांत कांहीही कमी झालेलें नव्हतें. २।३ मनुष्यांनी त्यांना वमन चालवावें. त्यांचा भिक्षेचा वगैरे नियम चालूच होता. एके दिवशीं [illegible] आम्हांना मी म्हटलें की बाबा तुम्हाला उचलून नेतों व असें म्हणतांच मला रडें आलें, त्यावेळीं श्री म्हणाले कीं रडूं नकोस. मी २।४ रोजानीं बरा होईन. अल्लामियांनी दुखणें घातलें आहे ते भोगीलें पाहिजे. जा रडूं नकोस रडावें कशाला दोन दिवस बरेवाईट येतातच. भिऊं नयें. त्यांना मी व रा. रा. काकासाहेब दिक्षित वगैरे श्रीराधाकृष्णा आईच्या औषधाबद्दल विचारलें. २।३ दिवसांनी बरी होईल ती असें म्हणाले. शेवटीं एके दिवशीं सकाळीं मी त्यांची भयंकर स्थिति पाहून रडतच श्रीकडेस गेलों व आज आई जगत नाही. कांहीतरी औषध द्या मी घेतल्यावांचून जाणार नाहीं असें म्हटलें. मग मजवर रागावून मला त्यांनीं औषध सांगितलें तें मी त्यांना तयार करून दिलें. व त्याच दिवशीं दोन प्रहरीं श्रीगोंदकराच्या घरावर चढले. ते स्वतः इतके सीक होते कीं त्यांना २।३ जणांनीं उठवावें व बसवावें लागत असे. तरी ते एकटे एकाएकीं गोंदकराच्या घरावरून श्री राधाकृष्णा आईच्या घरावर चढून आले. सर्वत्र मंडळी ती मौज पहात राहिली. व मग तेथून बाण्याच्या बाजूनें खाली उतरवा म्हणून बोलूं लागले. त्यावेळीं रा. रा. तात्यासाहेब पाटील वगैरे बरीच मंडळी होती. त्यांना मला खालीं उतरावा. असें म्हणाले तात्या म्हणाले काय द्याल. त्यावेळीं बाबा म्हणाले १० रुपये देईन मला खालती उतरावा. वर चढण्याचें कारण माझ्या आंगावर माणसें घालून मारण्यास आली म्हणून मी घावरून वर चढलों. ह्याप्रमाणें श्री लीला करीत होते. मग मला दिसेंबर २५ तारखे पासून ते जानेवारीच्या १४ तारखेपर्यंत मी बिनरजेनें असतां पुढें कामावर रूजू झालों. मी हैराण आहे मला सोडून जाऊं नकोस व तूंही भिऊ नकोस अल्ला है अल्लासे कोय नहीं असें मला बाबा बोलले होते. परंतु मला सर्व भर पगार मिळून कांही एक बोभाट झाला नाहीं. पुढें सौ. बती बरी होऊन आल्यावर आम्हीं सर्वजण त्या मुलासह (विठू) शिर्डीस दर्शनास गेलों. त्यावेळीं श्री म्हणाले हा भाऊ मला लय दिवस शोधीत होता बरं कां?

परंतु शेवटी त्यानें मला शोधून काढलें. त्यावेळी तो व श्री दोघे हसूं लागले. त्यावेळी मुलगा सुमारें ६।७ महिन्याचा होता व तो मुलगा मूळ नक्षत्रावर झालेला होता व मला शांती करण्याबद्दल पुष्कळांनी सांगितलें परंतु मी ऐकिलें नाहीं. शेवटी ही तक्रार कै. रा. दा. ग. बावरे यांनी श्रीस सांगितलें की हा कोणाचें ऐकत नाही तर ह्याला शांती करण्यास सांगा. श्री म्हणाले अण्णा मी असतां त्यानें काय म्हणून शांती करावी. त्याला जिकडे तिकडे साईभोळा दिसतो. तो वेडा आहे. असो गरीबोंका वाली अल्ला है. व त्याच दिवशीं त्या मुलाला श्रीराधाकृष्णा आईनें पुष्कळ तेल वगैरे लाऊन आंघोळ घालून पाळण्यांत घातला. तो मुलगा आज तागायत श्री कृपेनें आनंदांत आहे. अशा श्रीच्या लीला अनेक आहेत. त्या मी मूर्खानें काय व किती म्हणून वर्णन कराव्या. त्या सांग वर्णन करणें शक्य नाहीं. अस्तु श्रीनें मला असे पुष्कळ अनुभव दिले आहेत व अजूनही देतात. ते वर्णन करून घेणें त्यांची सत्ता आहे. ह्यापुढें ते जेव्हां आज्ञा देतील त्यावेळेस मी केव्हांही ते वर्णन करावयास तयार आहें.

माझें घर श्रीनेंच बांधलें नाहीं तर मी फाटका माणूस घर बांधू शकलों नसतों. असो पुढें दुसरें वर्षी एकाएकीं घरास थोडी फाट गेली. त्यावेळींही मी श्रीची आज्ञा ती भरून काढण्याबद्दल पुष्कळदा मागितली, तरी श्रीनें राहूदे म्हणून मला सांगावें व मी माझें घर दुरुस्त करणार असून तुला त्याची काळजी नको राहूदे असें म्हणाले. पुढें ३।४ वर्षांनीं ती फाट बरीच मोठी होऊन दक्षिण आंगाची भिंतीवर अगदीं पडण्यासारखी होऊन आणखी २।३ ठिकाणीं दुसऱ्या फाटा होऊन घराची स्थिति अगदीं भयंकर झाली व पुष्कळजणांनीं मला या घरांत राहूं नकोस म्हणून सांगितलें. तरी देखील श्रीसमर्थांच्या आज्ञेमुळें आम्ही घर सोडलें नाहीं. मात्र एकदां माझे बंधू रा. रा. आ. न. जोशी हे आपल्या कुटुंबास श्रीदर्शनास जात होते त्यावेळीं माझ्या मनांत भीती उत्पन्न होऊन दुरुस्तीबद्दल श्रीनां तुम्हीच विचारा, कारण आपण सर्व व्यवस्था पाहिली आहे करितां कसेंही करून आपण श्रीची परवानगी

घेऊन या; नाहीतर आतां मिन उभी राहणें शक्य नाहीं. असें श्रीस कळविलें, तरी देखील श्रीनें परवानगी दिली नाहीं. अस्तु तरी तें आल्यावर मी तें दुरुस्त करावें म्हणून चुन्याची घाणी लावविली व चाक बरोबर फिरतें की नाही हें पाहूं लागलों! तरी त्यावेळीं नुसतें चाक लोटून पहात असता, तें फुटलें व त्यावर दुसरें आणलें तें ही फुटलें. त्यावेळीं माझ्या मातोश्रीनें सांगितलें की खरोखर तुला श्रीची आज्ञा नाहीं तर काम राहूंदे. आता तसेंच त्यांना जें करणें असेल तें करूंदे. कारण हें दुरुस्तीचें काम करूं नये म्हणून त्यांचा फारच आग्रह होता. अस्तु पुढें आमच्या मातोश्रीस श्रीनें आपल्या चरणीं नेलें व श्रीरामनवमीच्या दिवशीं (१९२० ची) श्रीनें आमच्या कुटुंबासही आपल्या चरणीं नेलें. तें असें कीं श्रीच्या रामनवमीच्या उरुसास ८ दिवस होते व दिवस रविवार होता, तरी त्यांनीं मला विचारिलें कीं उरुसास किती दिवस आहेत. मी म्हटलें की पुढल्या रविवारीं. त्यावेळेस त्यानां अतिशय वाईट वाटून त्या रडूं लागल्या व श्रीस म्हणाल्या कीं मला आज तागायत आपण प्रत्येक उत्सवास आपल्या चरणीं घेऊन गेला आणि ह्यावेळीं मला येथें दुखण्यांत पाडून ठेविलें आहे तरीं जर आपण मला उरुसास नेलें नाहीं तर मी आपल्या समाधीपाशीं प्राण देईन. हा देह ठेवणार नाहीं. करितां मला उरसास घेऊन चला नाहीं तर मी माझा शब्द परत घेणार नाहीं. त्यावेळीं मी त्यांची बरीच समजूत केली तरी त्यांचें समाधान झालें नाहीं. त्या रडत राहिल्या. मग त्या दिवशीं श्री रात्रीस त्यांच्या स्वप्नांत येऊन त्यांचें समाधान केलें कीं तूं रडूं नकोस व विनाकारण माझ्या भाऊला व पोरासोरांना वाईट वाटेल असें करूं नकोस व बोलू नकोस वर, मी तुला उरूसास जरूर नेईन उगी रहा. मग सकाळीं आपण होऊन मला हा सर्व प्रकार सांगितला व मी आतां मरत नाहीं व आपण उरूसास खास जाणार असें म्हणाल्या. अस्तु ह्याप्रमाणें श्रीनीं त्यांना उरूसाचेच दिवशीं आपल्या चरणीं नेलें तें असें कीं त्यानीं मला प्राणोत्क्रमणाच्या अगोदर १५।२० मिनिटें सांगितलें कीं चला तयारी करा. तुम्ही जेवून घ्या. बाबा आले. आपण लवकर निघा माझी तयारी आहे. व त्याप्रमाणें त्यानीं श्रीच्या फोटोकडेस लक्ष

एक सारखें लाऊन मोठ्यामोठ्यानें श्रीस ओरडूं लागल्या व नेत्रांत टक लावून पाहूं लागल्या. त्यावेळेस मला जरा दुश्चिन्ह दिसलें म्हणून मी विचारलें की तुला कांहीं धर्म वगैरे करावयाचा आहे काय तें सांग. त्यांनीं मला हात जोडले व म्हणाल्या कीं माझें कांहीं नाहीं. जें काय तुम्हाला करणें असेल तें माझे श्रीचरणीं करा. येथें कांहीं करूं नका ह्याप्रमाणें त्यांनी मला नमस्कार करून श्रीकडेस ध्यान धरून त्या त्यांच्या चरणीं गेल्या. अस्तु ह्याप्रमाणें श्रीची अगाध लीला आहे. अस्तु आतां ह्यापुढें मला जास्त लिहवत नाहीं. मी श्रीची रात्रंदिवस विनंती करितो कीं त्यांनी मलाही आपल्या वचनाप्रमाणें मशिदींत हातानें गाडण्याची वेळ लवकरच आणावी. व ह्याचप्रमाणें गेल्या वर्षी माझा लहान मुलगाही श्रीचरणीं तो रामनवमीचें उत्सास जाऊन आल्यावर मे १९२३ च्या २१ तारखेस श्रीनें आपल्या चरणीं नेला. अस्तु:

(१२०)

एकदां ह. भ. प. बाबूरावबुवा औरंगाबादकर महाराजांचे दर्शनास आले होते. महाराजांनीं त्यांना कांहीं दिवस ठेऊन घेतलें. शेवटीं एके दिवशीं त्यांनीं जाण्याचा हट्टच घेतला. ते ज्यांचे घरीं उतरले होते त्यांनी महाराजांस सांगितलें " आज बुवांनीं जाण्याचा निश्चय केला आहे आणि त्याप्रमाणें ते आतां निघणार आहेत. " महाराज म्हणाले " त्याची मर्जी. गेला तर पावसांत हैराण होईल. आपलें काय जातें. " ते निघाले त्यावेळीं लख्ख ऊन पडलें होतें आणि पावसाचें कांहींही चिन्ह नव्हतें. अर्थातच " पावसांत हैराण होईल " हे महाराजाचे शब्द त्यांना विनोदाचे वाटले. पण त्यांचा टांगा अर्धा मैल गेला असेल नसेल तोंच एकदम आकाश कृष्णाच्छादित झालें आणि अति जोराचा पाऊस आला. त्यांचे सगळे कपडे भिजले आणि त्यांना अत्यंत त्रास झाला. शेवटीं त्याना जवळच एका खेड्यांत रात्रीं मुक्काम करावा लागला.

(१२१)

असेंच एकदा तात्या पाटील आणखी कांहीं मंडळी कोपरगांवास जाण्यासाठीं निघाली. जातांना महाराजांचें दर्शनासाठीं गेले. तेव्हां महाराजांनी

विचारलें "कोठें जातां." ते म्हणाले "कोपरगांवास जातो." महाराज म्हणाले "कशाला हात पाय मोडून घ्यावयाला जातां?" त्यावर तात्या पाटील म्हणाले "बाबा जरुरीचें काम आहे गेलें पाहिजे" असें म्हणून महाराजांच्या उत्तराची वाट न पाहतां तावडतोब निघून गेले. ते शिर्डीच्या ओढ्यापर्यंत म्हणजे साधारण अर्धा मैल गेले. ओढ्यापाशीं टांग्याचे घोडे बुजाले आणि टांगा उलटला व मोडला. सर्व मंडळीला थोडी बहुत दुखापत झाली.

(१२२)

एकदा माधवराव देशपांडयांची साक्ष कोपरगांवाचे मामलेदारापुढें व्हावयाची होती. तारखेचे दिवशीं ते कोपरगांवास जावयास निघाले. जातांना महाराजांचे दर्शनास गेले आणि कोपरगांवास जाऊन येतों असें म्हणाले. महाराज म्हणाले कशाला जातोस? नको जाऊं. माधवराव म्हणाले. "गेलें पाहिजे" आणि असें म्हणून निघाले. निमगांवापर्यंत म्हणजे सुमारें दीड मैल गेले. तों समोरून कोपरगांवचे मामलेदार कांहीं मंडळीसह सामोरे भेटले ते इकडेच म्हणजे शिर्डीस येत होते. अर्थात् माधवराव त्यांचे बरोबरच परतले.

(१२३)

शिर्डीस मागें मार्तंड नावाचा शिंपी होता. तो आजारानें अत्यंत पिडला होता. त्याची शुश्रुषा करणारें कोणी नव्हतें व त्याची अत्यंत आबाळ होत होती. एक दिवस तो रस्त्याजवळ पडलेला असतानां महाराज त्याच रस्त्यानें गेले. त्यांनीं त्याला सांगितलें "तूं निमगांवास नानासाहेब डेंगळ्याकडे जा. तेथें तुझी सर्व सोय लागेल." तो तेथें गेला, तेव्हां नानासाहेब डेंगळ्यांनीं त्याचा सत्कार केला आणि म्हटलें "तुम्हीं येथें आपलें घर समजून रहा आणि तुमचीं सर्व व्यवस्था येथें लागेल. तुमची चांगली तरतूद ठेवण्याविषयीं मला रात्रींच बाबांनीं (म्ह. साईमहाराजांनीं) स्वप्नांत दर्शन देऊन आज्ञा केली. अर्थात् आज्ञेप्रमाणें नानासाहेब डेंगळ्यांनी मार्तंड शिंप्याची व्यवस्था चांगली ठेवली आणि तो लवकरच बरा होऊन शिर्डीस आपल्या घरीं आला.

(१२४]

एकदां नानासाहेब चांदोरकर येथें मंडळीसह आले असतांना सूर्यग्रहणाची पर्वणी आली. त्या पर्वणीसाठीं कोपरगांवास गोदावरीस्नानाला जाण्याची त्यांना इच्छा झाली. त्यांनीं जाऊन येण्याची परवानगी महाराजांजवळ मागितली आणि महाराजांनीं ती दिली. तेथें गेल्यावर ग्रहण लागल्यानंतर नानासाहेब गोदावरींत स्नानाला उतरले असतां एक मांग "दे दान छुटे गिरान" असें ओरडत त्यांचेकडे आला. त्यांनी दोन पावल्या दिल्या. इकडे त्याच वेळेला महाराज आनंदराम मारवाड्याला म्हणाले या पहा मला नानांनीं दोन पावल्या दिल्या, असें म्हणून त्या पावल्या महाराजांनीं आपल्या खिशांत घातल्या.

रा. रा. हरीभाऊ केशव कर्णीक मु॥ डाहाणू यांचे महाराजांबद्दल अनुभव.

१ महाराजांची पहिली भेट:—माझेवर भाऊबंदांनीं खोटा आळ घातला. मोठ्या विचारांत पडलों. माझ्या ध्यानीं पण नाहीं कीं शिरडीस महाराजांकडे जावें. लोक सांगत कीं ते प्रत्यक्ष देव आहेत. व त्यांची लीला अतर्क्य आहे. तें एकून एकाएकीं मनांत आलें कीं शिरडीस जावें. त्याप्रमाणें मी जावयास निघालों. महाराजांकडेस सकाळीं १० वाजतां प्रथम दर्शनास गेलों. दर्शन घेतलें. विडा सुपारी नारळ पुढें ठेविला. दर्शनाचे वेळीं दुसरेही लोक दर्शना करितां आलेले होते. महाराज मला म्हणाले कीं "तुम्ही वाड्यांत राहा." तेव्हां दुसरे बरोबर असलेले लोक मला म्हणाले "तुमची व महाराजांची पूर्वीची ओळख आहे काय?" मी म्हणालों "नाहीं." ते "म्हणाले महाराज तुम्हांस वाड्यांत राहण्यास सांगतात व आम्हांस कांहींच सांगत नाहीं. हे कसें?" मी म्हणालों त्यांचे त्यांस माहिती मी काय सांगणार? महाराजांनीं आज्ञा केल्याप्रमाणें मी वाड्यांत राहीलों. त्याच दिवशीं दोनप्रहरीं २ वाजतां पुन्हा मशिदींत गेलों. तेव्हां महाराजांनीं आमचे वर निवळ कुभांड रचि-

लेलो अशी हकिगत सांगण्याची सुरवात केली. ते म्हणाले "जमिनीचा तंटा काय—नानाला काकांनी मारलें. हें सर्व तुझ्या सास्यांनी करविलें" इतकें माहाराज बोलले. " व भाषण बंदकेलें. पुढें ४ दिवस जाहले. मी विचारांत आहें कीं जरी मजवर खोटा आळ घातला आहे तरीपण याचा शेवट कसा होणार ? चौथे दिवशीं महाराज पुन्हा म्हणाले कीं "ज्यांनी हें करविलें त्यांचें ६ महिन्यांनीं काय होईल तें पहा—" पुढें मजवरील या खोटया आळाचा निकाल मी निर्दोषी असल्यामुळें महाराजांचे कृपेनें माझ्या मनाप्रमाणें लागला व माझी निष्ठा महाराजांचे चरणीं दृढ झाली.

२ एक वेळ मी शिरडीहून पंढरपूर येथें जात होतों. कोपरगांव स्टेशनहून पंढरपूरचें टिकीट घेतलें. गाडी दौंड स्टेशनपर्यंतचीच होती. माझें घेतलेलें टिकीट मेल गाडीचें नव्हतें. दौंड स्टेशनवरून जाण्यास थोडयाच वेळानें मेल गाडी होती. पुढें स्टेशनवर असलेले प्यासेंजर वगैरे लोक स्टेशन वरून निघून गेले व स्टेशनची बत्ती (दिवा) विझाली, इतक्यांत मला शौचास लागलें. शौचकूपांत जाण्यास दोन जिने चढून गेलें पाहिजे व मजजवळ असलेलें सामान टाकून तिकडे जावें कसें या विचारांत मी आहें तों एक हमालासारखा दिसणारा मनुष्य मजजवळ आला. त्यानें मला शौचकूप व नळ दाखविला व मी शौचास जाऊन आलों इतक्यांत गाडीची वेळ झाली. परंतु माझें टिकीट प्यासेंजरचें असल्यामुळें तें बदलून मेलचें टिकीट आणलें पाहिजे असें त्या मनुष्यानें सांगितलें व माझें टिकीट व पैसे त्याजपाशीं बदलून मेलचें टिकीट आणण्यास दिलें. व तो दोन जिने चढून टिकीट ऑफिसांत गेला. इतक्यांत गाडी आली. तो मला म्हणूं लागला कीं तुम्हीं गाडींत बसा. मी टिकीट आणतों. इतक्यांत गाडी चालू झाली. गाडींत मी बसूं लागलों तों दुसरे लोक म्हणूं लागले कीं, टिकीटाशिवाय गाडींत कसे बसतां परंतु मी त्या मनुष्याचे शब्दावर विश्वास ठेवून चालू झालेल्या गाडींत बसलों. गाडी चालू होऊन थोडया अंतरावर गेल्यानंतर त्यानें मला टिकीट

आणून दिलें

३ आमची सून आंबेरीस ५ वर्षें आहे. तिचें डोकें फिरलें होतें. त्याबद्दल आंबेरीहून पत्र आलें कीं " डोकें बिघडलें आहे. १ महिना झाला करितां तुम्ही येऊन डहाणूस घेऊन जा. " मला पत्र सकाळीं पोंहोंचलें व मी त्याच दिवशीं सकाळीं ११ वाजताचे गाडीनें आंबेरी येथें जाण्यास निघालों, व त्याप्रमाणें गाडींत बसलों गाडी पालघर स्टेशनपर्यंत गेली असेल, मी ज्या डब्यांत बसलों होतों त्याच डब्यांत माझे पाठीमागें एक कफनी घातलेला फकीर बसला होता. तो माझ्याशीं बोलूं लागला कीं " परमेश्वरानें जंगलांत झाडें निर्माण केलीं आहेत तीं कांहीतरी उपयोगाचीं असतात. कोणते झाडाचा काय उपयोग होतो तें तुम्हांस माहीत नाहीं; परंतु मला सर्व झाडांचे उपयोगाची माहिती आहे. असें म्हणून मला " गाडींतूनच " एक झाड दाखविलें व सांगितलें तें पहा झाड; नीट लक्षांत ठेवा. ज्याचे वरी मनुष्य वेडे झाले असेल त्यावेडया मनुष्यास या झाडाचा पाला वांटून दिल्यास वेडें माणूस बरें होईल " इतकें सांगितलें. त्यानंतर ३ तास मी शुद्धींत नव्हतों. विचारांत पडून स्वस्थच बसून राहिलों होतों. पुढें बांद्रें स्टेशन आल्यावर लोक बोलूं लागले तेव्हां सावध जाहालों व मागें पाहतों तों तो फकीर जागेवर नाहीं, तो कुठून आला कोठें उतरला याचा तपासच लागला नाहीं. असो पुढें त्यानें सांगितल्याप्रमाणें त्या झाडाचें औषध मी आपल्या सुनेस दिलें व ३ दिवसांनीं तिला गूण आला. त्या नंतर २ वर्षांनीं पुन्हां तिचें डोकें बिघडलें व पुन्हांही त्या फकिरानें सांगितलेलेंच औषध दिलें व त्याचाही गूण आला.

४ आमचा नातू चि. शिवरामचा मुलगा चि. केशव हा श्रीमहालक्ष्मीचे यात्रेहून परतयेत असतानां वाटेंत दुपारीं मुक्कामाकरितां नदीचे काठीं इकडून १० मैलावर राहिले होते. दुपारीं नदींत पोहण्याकरितां गेला असतां हातांतील सोन्याची आंगठी "१॥ तोळा वजनाची " नकळत पाण्यांत पडली. पुढें बरसाद गेल्यावर म्हणजे ६ महिन्यानीं ठाकूर जातीचा एक इसम आमच

एथें आला व म्हणाला की येथील एकादे मुलाची आंगठी जो श्रीमहा-लक्ष्मीचे यात्रेहून घरी परत येतानां नदींत पडली होती काय? ती मला सांपडली आहे. असें म्हणून त्यानें आंगठी आणून दिली.

५ माझी नात चि. शिवरामाची मुलगी लीला ही मी शिरडीस असतांना डहाणूस निवर्तली. मी त्यावेळीं शिरडीस होतों. दोन प्रहरची महाराजांची आरती झाली, त्यावेळीं मी महाराजांजवळ बसलों होतों. आरती झाल्यावर जेवण्यास गेलों. नंतर दुपारीं ३ वाजतां मशिदींत येतों तों मी पायरीचे खालीं असतानांना महाराज म्हणाले "आतां वर येऊं नको. घरीं जा. मध्यें कोठें उतरूं नको" महाराजांनीं सांगितल्या प्रमाणें मी तावडतोब घरीं आलों तों चि. लिली हीस काल दुपारीं १ वाजतां देवाज्ञा झाल्याचें समजलें.

Pages 52 to 53

Sainmaharaj then told a story. He said there was a princess living in a palace. A "Mang" sought shelter with her. Her sister-in-law who was there also, refused it to the mang. So the mang with his wife was returning disconsolate to his village when he met Alla-Minya in the way and told his story, how, stricken with poverty, he sought shelter and was refused. Alla-minya advised him to return with his wife and seek shelter once more with the same princess. He did so and was admitted and treated like a member of the family. The mang stayed enjoying all the comforts for over six months and then coveting gold murdered the princess with an axe. The people round-about assembled in large numbers and held a panchayat. The mang admitted the offence, when the matter went to the king in due course. Alla-minya advised him to let the mang go The king obeyed. The princess murdered by the mang came to be born of him as his daughter and he came once more to the palace and was permitted to stay there in affluence and ease for twelve years. Then Alla-minya inclined the king to avenge the murdered princess and the mang was killed in the same way in which he had killed the princess. The mang's widow returned to her village accepting the mang's fate as just. The princess who was born as daughter to the mang came to the place, took possession of what belonged to her in the former reincarnation and lived happily afterwards. There was the work of God done and his justice vindicated. There was Shej Arti at night, Bhishma's Bhajan, and Dixit's Ramayana. Ram Maruti to-day embraced Sayin Maharaj when the latter was going in procession to chawadi for the Shej Arti.

5-1-12.

In the morning I got up early though I did not sleep well at night. I attended the Kakad Arti. Sayin Maharaj was in a pleased mood. My son Baba and Gopalrao Dorle went to him. On seeing them he said "go". Taking this as permission to return they hired Bala Bhaoo's tanga and went away. I prayed and saw Sayin Maharaj go out and again after he returned. He

Pages 53 to 55

was in very good mood. Many people came. After the midday Arti, and after the usual meal, I lay down for a while and then sat listening to Ramayan read by Dixit. Upasani, Bhishma and Madhaorao were also present, Then about 5 P.M. I went to see Sayin Maharaj with Bhishma and my son Balwant. He told how he was not well and humorously described his ailments. Balabhaoo Joshi brought parched gram. Sayin Maharaj ate a few and distributed the rest. Then we stood, near the Chawadi when he came out for his stroll, and then we had the usual Arti in the Wada, Bhishma's Bhajan and Dixit's Ramayan of which two chapters were read. Today some people from Dhulia came and went.

6-1-12.

I got up in the morning a little before daybreak and finished my prayer as usual and saw Sayin Maharaj go out. After he passed on I went to Balasaheb Bhate and borrowed from him his copy of Rangnath Swami's Yoga Vashistha in Marathi and returned to my lodgings, but resumed the reading of Ramayana. We all there attended the midday Arti and had our meals as usual. I did not wish to lie down but somehow sleep overcame me and I slept for two hours nearly. Then Dixit read Ramayana and later on I went to the musjid and saw Sayin Maharaj. He was in a pleased mood and there was talk. In the evening there was the usual Wada Arti and later on we attended the Shej Arti at the Chawadi. Sayin Maharaj was in an exceptionally pleased moved, made mystic signs to Megha, and did what are known as "Drishti pata" in Yog. An astrologer has come from Dhulia and is a guest of Upasani and is staying in the Wada. At night there was Bhajan of Bhishma and Ramayan of Dixit.

7-12-12.

In the morning I got up early and attended the Kakad Arti. Sayin Maharaj looked exceedingly pleased and gave Yogic glances. I passed the whole day in a sort of ecstacy. After

(१) दृष्टिपात

morning. I, Bapu Saheb Jog, and Upasani, commenced Ranga-
nath's Yoga Vashistha. Then we saw Sayin Maharaj go out
and in the interval sat talking with the young Mohommadans
that came to the musjid. One of them recited some verses.
The midday Arti was late. Sayin Baba commenced a very good
tale. He said he had a very good well. The water in it was
sky-blue, and its supply was inexhaustible. Four *mothas* could-
not empty it, and the fruit grown with the water was inordi
nately lure and tasteful. He did not continue the story beyond
this point. In the afternoon Dixit read two chapters of
Ramayan. Upasani, myself, Ram Maruti, and Dixit were
present. Then we went to Sayin Baba and attended his strolls
As it was getting dark he got or rather showed, as if he got angry
with the woodcutter women. At night there was Bhishma's
Bhajan and Dixit's Ramayn.

8-1-12.

I got up early in the morning and feeling it too early went again to sleep and then overslept my usual moment of leaving bed. So things got set forward and in that way affected the routine of the whole day. After prayer I sat reading Yoga Vasihishta of Rangnath with Bapu Saheb Jog, Upasani, Ram Marut- and Madhaorao Deshpande. We saw Sayin Maharaj go out and again saw him after he returned. During the midday service after the Arti, Sayin Maharaj exhibited sudden and great anger and abused violently. It appears as if plauge is likely to reappear here and Sayin Maharaj is endeavouring to prevent its re-appearance. After meals we sat talking. I read a little of Ramayan and then arrived Mr. Sane, Mamledar of Kopargaon with Mr. Joshi who is a Deputy Collector of Dhulia. Later on we went to Sayin Maharaj after reading a chapter of Ramayan. We waited there long enough to see him at and after his usual stroll and then attended the Shej Arti. At night there was usual Bhajan and Ramayana.

Pages 58, 60, 61

10-1-12

I got up very early in the morning and finished my prayer and all before daybreak and later on I went to see Sayin Maharaj both when he went out of—and after he returned to—the musjid. A marwadi came there and told his dream. He said he received a lot of silver and finally got bars of gold and woke up while he was in the act of counting them. Sayin Saheb said that the dream indicated the death of some great man.

12-1-12.

I got up early in the morning, said my prayers, and began the usual routine of the day when Narayan Rao's son Govind and brother Bhaoosaheb came. They arrived at Amraoti from Hushangabad some time ago but not finding me and my wife there, came here to see us. We were naturally very glad to see each other and sat talking. We began our Yoga Vashista somewhat late as Bapusaheb Jog was busy. We saw Sayin Maharaj go out and again after he returned to musjid. He was very gracious and repeatedly gave me smoke out of his pipe. It solved many of my doubts and I felt delighted. After the midday Arti we had our meals and I had a few minutes rest. Dixit was delayed longer than usual at the musjid. So he began Ramayan later than usual and we could not finish a chapter as it was both long and difficult. Then we saw Sayin Maharaj at the musjid. He had music. There were two dancing girls who sang and danced. Later on there was the Sej Arti. Sayin Maharaj was very kind to Balwant, sent for him, and let him spend the whole of the afternoon with him.

13-1-12.

I got up early in the morning and attended Kakad Arti. Sayin Maharaj did not say a word today and did not even throw the glances which he usually does. The Tahasildar of Khandwa has come here, We saw him when we were reading Rangnath's Yoga Washista. We saw Sayin Maharaj go out and again after he returned

Pages 61, 62

Yesterday's singing women were there. They sang a bit, got sweetmeats for their reward and then went away. The midday Arti passed very pleasantly. Megha is not yet quite well. Bapaji brother of Madhaorao Deshpande was invited to break-fast with his wife. Tahasildar of Khandwa appears to be a cultured man, has read Yoga Vashistha. He says he has been brought to grief by designing persons for his devotional tendencies. After a little afternoon rest Dixit read Bhavartha Ramayana. The chaptd (11th of Balkand) is a summery of Yoga Washishta and is very interesting. We saw Sayin Maharaj again as he strolled out. His mood was changed and one would think that he was angry which he really was not. At night Bhajan and Ramayan as usual.

14-1-12.

I got up early in the morning, finished my prayer and sat to read Rangnathi Yoga Washishta with Bapu Saheb Jog and Ram Maruti. We continued it, after seeing Sayin Maharaj go out. I went to the musjid after he returned and found that he was arranging for a bath. So I returned and wrote two letters and went again. He was very kind to me and gave Til Gul brought for him my Bapu Saheb Jog. He gave it to Balvant also. The midday Arti was a little late as Megha was not well and it being Til Sankrant, the Paros (1) were late. By the time we returned and had our midday meal, it was 4 p.m. Then Dixit read Ramayana but we did not make much progress. In the afternoon when I went Sayin Baba did not admit anybody. So I took a turn by Bapusaheb Jog's quarters and went in time for evening namaskar. The Tahasildar of Khandwa is still here and gradually falling into the routine of the place. One Mr. Gupte has come with his brother and family. He says he is distantly related to my friend Baba Gupte of Thana. I sat talking with him. In the evening there was Sej Arti, Bhishma's Bhajan and Dixit's Ramayan. We all celebrated the Sunkranti though on a small scale.

(1)The dish full food which people brought of

Pages 63-64

15-1-12

I got up early in the morning, prayed and attended the Kakad Arti which was a little later than usual as Megha having been unwell could not get up in time to blow the conch shell. Sayin Maharaj did not say a word as he got up and left the Chawadi. Upasani Shastri and Bapu Sahib Jog did not come soon. So I sat writing letters. When Sayin Maharaj went out he asked me how I spent the morning, which was a mild rebuke for not having read and contemplated. I went to see him again when he returned and he was very kind. He commenced a long story and kept on as if speaking to me, but I felt sleepy all the time and did not understand anything of the story. I was told afterwards that the story was a very thinly veiled recital of the events that actually happened in the life of Gupte. So he said. The mid-day Arti was late and it was 3 p. m. by the time we returned and had our meals. I lay down a bit and then attended Dixit's Puran. Later on we went to the musjid but were told to salute from a distance, which we accordingly did. Sayin Baba came for his stroll and we saluted as usual. Dixit had an illumination of the musjid yesterday and repeated it to-day also. At night there was the usual Bhajan of Bhishma and Puran of Dixit.

16-1-12.

In the morning I got up as usual, prayed, and commenced the daily routine with Paramamrit. It is a very celebrated Marathi work on Vedanta. Upasani reads; I, Bapu Sahib Jog, Bhishma listen. It is exceedingly nice and I give explanations whenever necessary. I was able to see Sayin Maharaj go out but was late in going to see him after he returned to musjid. He not only showed no displeasure but

Pages 64-65

treated me with positive kindness and I sat serving. The
midday Arti was late as Megha is ill and was not ordered to
come soon. He did so at last and by the time we returned
and had our meals it was nearly 4 p. m. Dixit read a little of
Ramayan and then we went to see Sayin Sahib at the musjid.
He did not permit us to sit long and came out himself and
finished his usual stroll in a hurry and ordered us to return
to the Wada. We could not understand it, but on returning
to the Wada learnt that Hari, a servant of Dixit, who felt
indisposed the other day, died. We sent for Upasani who
understands medicine but he could not be found. That the
man was dead, there could be no doubt. We did the usual
Arti in the Wada and attended the Shej Arti. Sayin Maharaj
was particularly gracious at the latter and sent out wonderful
cements of joy and instruction. He favoured Rama Maruti
similarly.

17-1-12.

I got up very early, saw Babasaheb Jog go out to bathe. I
finished my prayer in the meantime. Then we went to the
Chawadi for Kakad Arti. Megha was too ill to attend. So Bapu-
saheb Jog did the Arti. Sayin Baba showed his face and smiled
most benignly. It is worth while spending years here to see it
even once. I was overjoyed and stood gazing like mad. After we
returned Narayanrao's son Govinda and brother Bhaoo went by
cart to Kopargaon en route to Hushangabad, and I commenced
my daily routine. I wrote a few lines andthen read Paramam-
rit with Upasani and Bapusaheb Jog. We sawd Sayin
Maharaj go out and again after he returned to musjid. He gave
me silent instructions but like a fool I did not understand them.
On returning to the Wada I felt disconsolate and melancholy
without cause. Balwant also felt sad and said that he wished
to leave Shirdi. I asked him to ask Sayin Baba and then de-
cide. I lay down for a while after meals and then wished
to listen to Dixit's Ramayana, but Sayin Baba sent for him and

Pages 65–66

he had to go. Some how then we made no progress. Tahasildarsaheb Pralhad Ambadas of Khandwa today asked for and obtained permission to return. There is Mr. Pate of Jalgaon and a Lingayat with him. They may go away tomorrow. We saw Sayin Baba during his evening stroll. He was in very good mood. At night there was the usual Bhajan of Bhishma and Dixit's Ramayan. During the Arti in the Wada I understood the instructions given in the morning and then felt happy.

18-1-12.

There is much to record tody. I got up very early, prayed, and finding it yet wanting an hour to the dawn, I lay down and got up in time to see the sun rise. I, Upasani, Bapusahib Jog, and Bhishma, read Paramamrit. Tahasildarsaheb Prahlad Ambadas, Mr. Pate, and his companion (Lingayat) returned to their places. The latter two, got permission just in time to start. We saw Sayin Baba go out and again after he returned to the musjid. He treated me very kindly and while I was serving, he told me two or three tales. He said, many people came to take his money. He never resisted, but let them take it away. He only noted their names and followed them. When they got down for their meals he killed them and brought his money back. The other story was that there was a blind man. He used to live near the Takia here. A man enticed away his wife and eventually murdered the blind man. Four hundred men assembled at the Chawadi and condemned him. They ordered him to be decapitated. This order was carried out by the village hangman who did the work out of some motive and not merely as a piece of duty. So the murderer in the reincarnation was born as the son of the hangman. He then commenced another tale. In the meantime a stranger Fakir came and touched Sayin Baba's feet. Sayin Baba felt very angry or rather showed that he was so and shook off the Fakir who showed great tenacity and persistance without losing his own equanimity. At last he went out and stood near the compound wall on the outside.

Pages 66 to 68

Sayin Baba was angry and threw away the Arti utensils and the dishes full of food brought by his worshippers. He lifted up Ram Maruti Bwa who declared afterwards that he felt very happy and as if sent off to higher regions. One Bhagya and a villager were also roughly handled by Sayin Maharaj. Sitaram broughtt he Arti and we finished the Arti in the usual though in a somewhat hurried way. Martand, son of Mrhalsapati, showed great presence of mind and prevented confusion by directing thatthe Arti should be finished when it was begun. He did so when Sayin Baba moved out of his usual place. Before finishing Sayin Baba resumed his seat and all went much asusual, except that "Udi" was distributed wholesale and not individually. He was not really angry, of course,and did the whole thing as a'Lila'. The whold affair made us late and there was the feast given by Tatya Patil for the death of his father as a part of the obsequies. So we did not finish our meals till about 4-30 p.m. It must have been a bit later, for after it there was no time to do anything and we went to see Sayin Maharaj come out for his stroll. He did so as usual and we saluted him as usual. There was the. usual Arti in the Wada. Megha was too ill to stand up and Sain Baba foretold his end during the night. We then attendd the Chawadi procession it being the evening for it. I held the morchal as usual and everything went on smooth. Sitaram did the Arti. At night there was the Bhajan of Bhishma' and Ramayan of Dixit.

P. S. I forgot to mention above that during the torrent of hard words that Sayin Baba poured out today he said that he had saved my son Balwant and then often repeated the phrase "Fakir wishes to kill Dadasaheb (meaning me) but I would not permit it." He m entioned one more name, but I cannot recall it now.

19-1-12.

This was a very sad day. I got up very early and after finishing my prayer discovered that it yet wanted an hour or so to daybreak. So I lay down and was aroused for Kakad Arti by Bapusaheb Jog. Dixit Kaka told me that Megha died about 4 a.m.

Pages 68-69

The Kakad Arti was done, but Sayin Maharaj did not show his face clear and did not appear to open his eyes. He never threw glances spreading grace. After we returned arrangements were made for the cremation of Megha's body. Sayin Baba came just as the body was being brought out and loudly lamented his death. His voice was so tuching that it brought tears to every eye. He followed the body up to the bend in the made road near the village and then went his usual way. Megha's body was taken under the Bada tree and consigned to flames there Sayin Baba could be distinctly heard lamenting his death even. at that distance and he was seen waving his hands and swaying as if in Arti to say goodbye. There was a good supply of dry fuel and flames soon rose very high. Dixit Kaka, myself, Bapusaheb Jog, Upasani, Dada Kelkar and all else here were there and praised the lot of Megha that his body was seen and touched by Sayin Baba on the head, heart, and shoulders, and feet. After finishing the ceremonies we ought to have sat praying, but Bapusaheb Jog came and I sat taking with him. When later on I went to see Sayin Baba he asked me how I spent the afternoon. I was very sorry to confess that I had wasted it in talking. This was a lesson to me. I remember how Sayin Baba foretold his death three days ago. "This is the last Arti of Megha"; how Megha felt that he had completed his service and was passing away, how he shed tears to think that he could not see Sathe whom he regarded as his Guru, and how he directed the cows of Sayin Baba should be let loose. He never expressed any other wish. We all admired his life of extreme devotion and I was sorry that I did not rest in prayer but listened to meaningless talk. Bhishma and my son Balvant are not well, so there was no Bhajan. Dixit Kaka read Ramayan at night. Gupte, his brother and their families left this morning for Bombay.

20-1-12.

In the morning I got up in time to say my prayers before day-break and commence the routine of life here to suit every body else. The day promised to be pleasant, and so it turned

Pages 69–70

out. I read Paramamrit with Bapusaheb Jog, Upasni and Rama Maruti. Bhishma and my son Balavant are unwell. We saw Sayin Maharaj go out and again after he returned. He sat chatting pleasantly. Presently a Jahagirdar of a village somewhere hereabout came and Sayin Baba would not let him approach, much less worship. Many people interceded for him in vain. Appa Kote came and did his utmost to secure at least the usual kind of Puja for the Jahagirdar and Sayin Baba relented so far as to let him enter the musjid and worship the pillar near the fire place, but he would not give "Udi." I thought Sayin Baba would get angry but he did not, and our midday Arti passed off in the usual way. Bapusaheb Jog has been ordered by Sayin Baba to do all the Artis at all times. I predicted this result two days before Megha passed off. After the midday meal I sat reading newspapers. Dixit's younger brother (1) who practises at Khandwa came this morning and his Bombay agent came in the afternoon. Dixit's brother tried to induce Dixit to return to work in vain. He applied to Sayin Baba but Sayin Baba left the whole matter to Dixit himself. Bapusaheb Jog has also got four guests. The husband of his wife's sister who is the chief treasury officer at Sangli has come here with his whole family on his way back from the Delhi Durbar. His wife wishes to take Mrs. Bapusaheb Jog with her but Sayin Maharaj would not permit it. We saw Sayin Saheb as he came out for his evening stroll. Then there was the Wada Arti and later on the Shej Arti. Dixit read Ramayan as usual. There was no Bhajan as Bhishma is indisposed and my son Balwant is slightly worse. There is here Mr. Moreshwar Janardhan Pathare with his wife. He is the victim of paralysis and has suffered much. Joshi of Wasai has come and brought some printed copies of the prayers sung here.

21-1-12.

I got up and attended the Kakad Arti, There were all the usual people except Bala Shimpi. After the Arti Sayin Baba

(1) now acting Diwan of Bhuj.

Pags 70-71

followed the usual custom of using hard words against the internal enemies by naming them as Appa Kote, Telin, Waman Tatya etc. etc. I read Paramamrit with Bapusaheb Jog, Upasani and Rama Maruti. The guests of Bapusaheb Jog from Sangli attended our class. His name is Limaye. We saw Sayin Baba go out and again after he returned to the musjid. While we were at the Musjid Madhaorao Deshpande returned from Nagar. There was Dadasaheb Karandikar with him and a gentleman of Baroda. I was very much surprised to see Karandikar. It appears he came to Nagar on a case and meeting Madhaorao Deshpande there decided to see Sayin Maharaj. We sat talking. He returned to Nagar about 4-30 p.m. The Limayes also went. Permission was refused to them at first but subsequently granted by Sayin Baba. Sadashivrao Dixit wished to go also, but was told to depart tomorrow morning with his family, childeren and Ram Maruti. We saw Sayin Baba at the evening stroll and had Dixit's Ramayan after the evening Arti at the Wada.

22-1-12.

In the morning I got up early and prayed. We saw Sayin Maharaj go out and again after he returned. During the course of the worship he put two flowers in his two nostrils and put two other between his ears and the head. My attention was drawn to this by Madhawrao Deshpande. I thought this was an instruction. Sayin Baba repeated the the same thing a second time and when I interpreted it a second time in our mind he offered the chilim to me and this confirmed me. He said something which I noted instantly and particularly wished to remember, but it went clear out of my mind and no efforts made all through the day could bring it back. I am most surprised as this is the first experience of the kind. Sayin Baba also said that his order was supreme (*Bala*) which I understood to mean that I need not be anxious about the health of my son.

श्री साईबाबांचे बोल.

गरीबोंका अल्ला वाली है. अल्लासे कोई नहीं.

वादावादी करूं नये. कोणी दहा बोलले आणि आपल्या मनास आले तर आपण एक बोलावें.

बुरेसे खुदा डरे और खुदासे बुरा डरे.

अक्कलसे खुदा पहचानना.

घरांत दहा माणसें असतात तर एकमेकांचें एकमेकांशी पटत नाहीं. भांडण वाईट.

ज्याचा इरादा चांगला त्याचें सगळें चांगलें.

पैसा म्हणतो मला वापरून पहा. मला चांगला वापरशील तर मी तुझ्या कामीं येईन. अन्न म्हणतें मला चांगलें करून खाशील तर मी तुझ्या कामीं येईन.

भोगी आत्म्यापेक्षां योगी आत्मा चांगला.

चिंधीवाला मंदिलवाल्यापेक्षां चांगला.

माझी दुव्यां[1] वावरा बावरानें पडली आहे.

लोकांना गांव आहे, मला जंगल आहे.

लोकांना मकान आहे, मला मकान नाहीं.

नेकीका फल भारी है.

बदीका फल कम है.

आपल्यावर उठेल त्याचा नायनाट होईल.

द्रव्य कोणाचें घेऊं नये. बोरें दिलीं तीं घेतलीं नाहींत. निरपक्ष असावें.

---

१ द्रव्य.

अल्लापेक्षां कोणी मोठा नाहीं. तो कोण्या तऱ्हेनें जीव देईल, कोण्या तऱ्हेनें सांभाळील हें त्याचें त्याला ठाऊक.

हजारों कोसांवर जाऊन हजारों लोकांना मला सांभाळावें लागतें.

माझ्या वहिणीचें बाळंतपण मी केलें. सासूसासरे जवळ नाहींत, नवरा जवळ होता पण तो घाबरला, दाईसुद्धां जवळ नव्हती.

हं किसीके बंदे नहीं है ॥ अल्लाके बंदे है ॥

वो जैसा रखेगा वैसा रेहेना ॥

जिसकी बुरी उनके साथ ॥ जिनकी भली उनके साथ.

श्री सद्गुरु सांईनाथ संस्थान शिर्डी.

वरील संस्थानचे कमिटानें आपल्या ता. १५-७-२४च्या सभेंत खाली लिहिलेला ठराव पास केला.

"जुने शेले जे खराब होत चालले आहेत. त्यासंबंधानें श्रीसांईलीला मासिकाच्या द्वारें असें जाहीर करावें कीं मूळ मालकांची इच्छा असल्यास त्यांनीं नवे त्यासारखेच शेले देऊन जुने प्रसादादाखल घ्यावे. अशा तऱ्हेनें सर्व शेल्यांची व्यवस्था न झाल्यास त्यासंबंधानें पुढें काय करावें याचा विचार श्रीपुण्यतिथीचे वेळीं भरणाऱ्या संस्थान कमेटीच्या सभेंत करावा त्यावेळीं कोणाही भक्ताकडून कांहीं सूचना आल्यास त्यांचा विचार केला जाईल. असेंही जाहीर करावें.".

वरील ठरावान्वयें सूचना देण्यांत येत आहे कीं, ज्या मूळ मालकांना आपले जुने शेले घेऊन नवे देण्याची इच्छा असेल त्यांनीं त्याप्रमाणें संस्थानचे चिटणीस यांस शिर्डी मुक्कामीं आश्विन शु ॥ ५ पर्यंत कळवावें. जे शेले अशा तऱ्हेनें जाणार नाहींत त्यांची व्यवस्था काय करावी याबद्दल सूचनाही भक्त मंडळीनें त्याच मितीपर्यंत चिटणीसांस पाठवाव्या.

अध्याय २१ वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥
श्रीकुलदेवतायैनमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यांनमः ॥
श्रीसद्गुरुसाईनाथायनमः

गताध्यायांतीं कथानुसंधान । ठाकूरादिकां महापुरुष दर्शन ॥
कैसें झालें तें करावें श्रवण । एकाग्र मन करोनी ॥ १ ॥
काय तया वक्त्याच्या बोलें । श्रवणीं जें पडतां श्रोता न डोले ॥
अंगीचा रोमांचही न हाले । व्यर्थ गेले ते बोल ॥ २ ॥
जया श्रवणीं न श्रोते रिझले । बाष्प गद्गद कंठ न दाटले ॥
नयनीं प्रेमानंदाश्रू न वाहिले । व्यर्थ गेलें तें कथन ॥ ३ ॥
वाणी बाबांची मनोहारिणी । उपदेशाची अलौकिक सरणी ॥
जयांची प्रतिपदीं अभिनव करणी । मस्तक चरणीं तयांचे ॥ ४ ॥
न येतां दैव उदयासी । गांठी न पडे साधुसंतांशीं ॥
तो जवळ असतां उशापाशीं । पाप राशीस दिसेना ॥ ५ ॥
या प्रमेयाच्या सिद्धतेशीं । नलगे जावें देशीं विदेशीं ॥
मीच माझिया अनुभवाशीं । श्रोतियांशीं कथितों कीं ॥ ६ ॥
पीर मौलाना नामें प्रसिद्ध । होते वांद्रें शहरीं सिद्ध ॥
हिंदू पारशी परधर्मी प्रबुद्ध । घेती शुद्ध दर्शन तें ॥ ७ ॥
मी ते शहरचा न्यायाधीश । मुजावर तयांचा नाम इनूस ॥
पाठ पुरविली रात्रंदिवस । यावया दर्शनास तयानें ॥ ८ ॥

हजारो लोक तेथें यात्रे । किमर्थ आपण तेथें जावें ॥
भीडेभाडेच्या भरी भरावें । आचरावें निज लौकिका ॥ ९ ॥

ऐसें कांहीं मनीं भावावें । दर्शनास कधींही न जावें ॥
आपणाचि आपुले छायेस भ्यावें । दुर्दैव यावें आडवें ॥ १० ॥

ऐसीं कित्येक वर्षं गेलीं । तेथून पुढें बदली झाली ॥
पुढें जेव्हां ती वेळ आली । शिरडी जोडिली अखंड ॥ ११ ॥

तात्पर्य हा संतसमागम । अभाग्यास ना तेथें रिगम ॥
होतां ईश्वरी कृपा हा सुगम । अन्यथा दुर्गम हा योग ॥ १२ ॥

ये विपर्यीची गोड कथा । श्रोतां सादर परिसिजे आतां ॥
या संतांच्या अनादी संस्था । गुह्य व्यवस्था कैशा त्या ॥ १३ ॥

यथाकाल वर्तमान । जया जें जें आवडे स्थान ॥
अवतार घेती कार्याकारण । परी ते अभिन्न परस्पर ॥ १४ ॥

देश काल वस्तु भिन्न । परी एकाची जी ऊणखूण ॥
दुजा संत जाणे संपूर्ण । अंतरीं एकपण सकळिकां ॥ १५ ॥

जैसीं सार्वभौम राजाचीं ठाणीं । वसविलीं असती ठिकठिकाणीं ॥
तेथ तेथ अधिकारी नेमुनी । अवादानी संपादिती ॥ १६ ॥

तैसाच हा स्वानंद साम्राट् । जागोजागीं होऊनि प्रकट ॥
चालवी हा निजराज्य शकट । सूत्रें अप्रकट हालवी ॥ १७ ॥

एकदां एक आंग्ल विद्याविभूषित । बी. ए. या उपपदानें युक्त ॥
जे हळूहळू मार्ग क्रमत । झाले नामांकित अधिकारी ॥ १८ ॥

मिळाली पुढें मामलत । वाढतां वाढतां झाले प्रांत ॥
तयांस साईबाबांचा सांगात । सुदैवें प्राप्त जाहला ॥ १९ ॥

---

१ रिघाव २ गुप्तप्रकारें ३ समागम

दिसाया ही मामलत घरी । डोंगरी जैसी दुरून साजिरी ॥
निकट जातां वेढिली काजरीं । मानें परी ती मोठीच ॥ २० ॥

गेले ते पूर्वील गोड दिवस । जैं होती या अधिकाराची हौस ॥
प्रजाही मानी अधिकारियास । परस्परांस आनंद ॥ २१ ॥

पुसूं नये आतांचे हाल । सुखाची नोकरी गेला तो काळ ।
आतां जबाबदारीचा सुकाळ । ओला दुकाळ पैशाचा ॥ २२ ॥

पूर्वील मामलतीचा मान । तैसेच पूर्वील प्रांतासमान
वैभव आतां येना दिसून । नोकरी कसून करितां ही ॥ २३ ॥

असो तेही अधिकार संपादन । अलोट पैका वेंचिल्यावांचून ॥
न करितां सतत अभ्यास क्षीण । इतर कोण करूं शके ॥ २४ ॥

आधीं होऊं लागे बी. ए. । मग तो नगदी कारकून होये ॥
महिना पगार तीस रुपये । मागें ऐसीये ते गति ॥ २५ ॥

यथाकाळें घाटावर जावें । जमिन मापणी काम शिकावें ॥
मोजणीदारांमध्यें रहावें । पास व्हावें परिक्षे ॥ २६ ॥

पुढें जेव्हां एकादी असामी । स्वयें जाईल वैकुंठधामीं ॥
करील अपुली जागा रिकामी । पडेल कामीं ती याच्या ॥ २७ ॥

आतां असो हें चऱ्हाट । कशास पाहिजे नुसती वटवट ॥
ऐशा एकास साईची भेट । झाली ती गोष्ट परिसावी ॥ २८ ॥

बेळगावांनिकट देख । ग्राम आहे वडगांव नामक ॥
आलें मोजणीदारांचें पथक । मुक्काम एक तैं केला ॥ २९ ॥

गांवीं होते एक सत्पुरुष । गेले तयांचे दर्शनास ॥
चरणांवरी ठेविलें शीर्स । प्रसाद आशीष पावले ॥ ३० ॥

---

१ काजऱ्याचे झाडांनी २ मानानें ३ एक क्लास. ४ डोकें ५ आशिर्वाद.

त्या सत्पुरुषाचे हातांत । होता निश्चळदासकृत ॥
विचारसागर नामक ग्रंथ । जो ते वाचीत तें होते ॥ ३१ ॥
पुढें कांहीं वेळ जातां । येतों म्हणून निघूं लागतां ॥
ते साधू जें वदले उल्हासता । तया गृहस्था तें परिसा ॥ ३२ ॥
वरें आतां आपण यावें । या ग्रंथाचें अवलोकन करावें ॥
तेणें तुमचे मनोरथ पुरावे । असावें हें लक्षांत ॥ ३३ ॥
तुम्ही पुढें निजकार्योद्देशें । जातां जातां उत्तर दिशे ॥
मार्गांत महाभाग्यवशें । महापुरुषासीं दर्शन ॥ ३४ ॥
पुढील मार्ग ते दावितील । मनासि निश्चलता ते देतील ॥
तेच मग उपदेशितील । ठसवितील निजबोध ॥ ३५ ॥
तेथील मग तें कार्य सरलें । जुन्नरास तेथून वदलले ॥
नाणें घाट चढणें आलें । ओढवलें तें संकट ॥ ३६ ॥
मार्ग तेथील अति विकट । रेड्यावरून चढती घाट ॥
रेडा हाच तदर्थ शकट । आणिला निकट आरूढाया ॥ ३७ ॥
होतील पुढें मोठे अधिकारी । मिळतील घोडे गाड्या मोटरी ॥
आज तों घ्या रेड्याची हाजिरी । वेळ साजरी करा कीं ॥ ३८ ॥
घाट चढणें अशक्य पायीं । रेडियावीण नाहीं सोई ॥
ऐसी ती नाणेंघाटाची नवलाई । अपूर्वाई वहनाची ॥ ३९ ॥
मग तयांनीं केला विचार । पालाणिला रेडा केला तयार ॥
तयावरीं चढविलें खोगिर । कष्टें स्वार जाहले ॥ ४० ॥
स्वार खरे पण होती चढण । रेडिया सारखें अपूर्व वहन ॥
झोंके हिसके खातां जाण । भरली कणकण पाठींत ॥ ४१ ॥

---

१ या नांवाचा एक घाट आहे. २ वाहन, ३ तऱ्हेवाईकपणा.
४ तयार केला, ५ उसण.

असो पुढें हा प्रवास सरला । जुन्नराचा कार्यक्रम पुरला ॥
मग बदलीचा हुकूम झाला । पुणकाम शमला तेथूनी ॥ ४२ ॥

कल्याणास झाली बदली । चांदोरकरांची गांठ पडली ॥
साईनाथांची कीर्ति ऐकिली । बुद्धि उठली दर्शनाची ॥ ४३ ॥

दुसरे दिवशीं आली घोरी । झाली चांदोरकरांची तयारी ॥
म्हणती चलाहो बरोबरी । करूं वारी शिरडीची ॥ ४४ ॥

घेऊं बाबांचें दर्शन । करूं उभयतां तयांनी नमन ॥
राहूं तेथें एकदों दिन । येवूं परतोन कल्याणा ॥ ४५ ॥

परी तेच दिनीं ठाणें शहरांत । दिवाणीचे अदालतींत ॥
मुकद्दमा सुनावणी निर्णीत । त्यागिली सोबत तदर्थ ॥ ४६ ॥

नानासाहेब आग्रह करित । चलाहो आहेत बाबा समर्थ ॥
पुरवितील तुमचा दर्शनार्थ । किंपदार्थ तो मुकदमा ॥ ४७ ॥

परी हें कैचें तयांस पटे । तारिख चुकवितां भय वाटे ॥
चुकतील कैंवीं हेलपट्टे । भालपट्टीं लिहिलेले ॥ ४८ ॥

नानासाहेब चांदोरकरें । कथिलीं पूर्वील प्रत्यंतरें ॥
दर्शनकाम धरितां अंतरें । विघ्न तें सरे बाजूला ॥ ४९ ॥

परी येईना विश्वास जीवा । करितील काय निजस्वभावा ॥
म्हणती आधीं घोर चुकवावा । निकाल लावावा दाव्याचा ॥ ५० ॥

असो ते मग ठाण्यास गेले । चांदोरकर शिरडीस निघाले ॥
दर्शन घेऊन परत फिरले । नवल वर्तलें इकडे पैं ॥ ५१ ॥

वेळीं जरी हे हजर राहिले । दाव्याचें काम पुढें नेमिलें ॥
चांदोरकरही हातचे गेले । खजील झाले अंतरीं ॥ ५२ ॥

१ वेळ, २ कोर्टांत, ३ नेमलेली, ४ दर्शनाची इच्छा.

विश्वास ठेवितों घरें होतें । चांदोरकर सर्वे नेते ॥
दर्शनाचें कार्य उरकतें । स्वस्थानिचें शिरडींत ॥ ५३ ॥
हाल्यापरी हात्रा राहिला । साधू समागमही अंतरला ॥
उठाउठी निश्चय केला । जावयाला शिरडीस ॥ ५४ ॥
न जाणो मी शिरडीस जातां । समर्थां नानांची भेट होतां ॥
स्वयें निरखितील साईनाथा । आनंद चित्ता होईल ॥ ५५ ॥
शिरडीस नाहीं कोणी परिचित । तेथ मी सर्वथैव अपरचित ॥
नाना भेटतां होईल उचित । जरी क्वचित योग तो ॥ ५६ ॥
ऐसे विचार करीत करीत । बैसले ते अग्निरथांत ॥
दुसरे दिवशीं पावले शिरडींत । नाना तैं अर्थात नाहींत ॥ ५७ ॥
हे जे दिनीं यावया निघाले । नाना ते दिनीं जावया गेले ॥
तेणें हे बहु हताश झाले । अति हिरमुसले मनांत ॥ ५८ ॥
असो मग तयांस तेथें भेटले । तयांचे दुसरे स्नेही भले ॥
तयांनीं साईचें दर्शन करविलें । हेतु पुरविले मनाचे ॥ ५९ ॥
दर्शनें पायीं जडलें चित्त । घातला साष्टांग दंडवत ॥
शरीर झालें पुलकांकित । नयनीं स्रवत प्रेमाश्रु ॥ ६० ॥
मग ते होतां क्षणैक स्थित । काय तयांसी बाबा वदत ॥
त्रिकालज्ञ मुख करोनि सस्मित । सावचित्त तें परिसा ॥ ६१ ॥
'कानडी अप्पाचें तें सांगणें । जैसें रेडिया संगें घाट चढणें ॥
ऐसें न येथिल सोपें चालणें । अंग झिजविणें अनिवार्य' ॥ ६२ ॥
कर्णीं पडतां खुणेचीं अक्षरें । अंतरंग अधिकचि गहिंवरे ॥
पूर्वील सत्पुरुष वचन खरें । मत्यंतरें ठरलें कीं ॥ ६३ ॥
मग जोडूनिया उभय हस्तां । साईपदीं ठेविला माथा ॥
म्हणती कृपा करा साईनाथा । मज अनाथा पदरीं घ्या ॥ ६४ ॥

आपणचि माझे महापुरुष । निश्चळ दासग्रंथोपदेश ॥
आज मज फळला अशेष । निर्निशेष सुखबोध ॥ ६५ ॥
कुठें वडगांव कुठें शिरडी । काय ही सत्पुरुषमहापुरुष जोडी ॥
किती ती स्वल्पाक्षर भाषा उघडी । उपदेश निरवडी कैसी हे ॥६६॥
एक म्हणती ग्रंथ वाचा । पुढें संगम महापुरुषाचा ॥
मग ते पुढील कर्तव्याचा । उपदेश साचा करतील ॥ ६७ ॥
दैवयोगें तेही भेटले । तेच ते हें खुणांही पटविलें ॥
परी तें एकाचें वाचिलें । दुजिया आचरिलें पाहिजे ॥ ६८ ॥
तयांसि म्हणती साईनाथ । अप्पांनीं सांगितलें तें यथार्थ ॥
परी जेव्हां तें येईल कृतींत । पूर्ण मनोरथ तैं होती ॥ ६९ ॥
निश्चलदास विचार सागर । वडगावीं भक्तार्थ झाला उच्चार ॥
काळें ग्रंथ पारायणानंतर । शिरडींत आचार कथियेला ॥ ७० ॥
ग्रंथ करावा आधीं श्रवण । त्याचेंच मग करावें मनन ॥
होतां पारायणावर्तन । निदिध्यासन होतसे ॥ ७१ ॥
वाचिलें तें नाहीं संपलें । पाहिजे तें कृतींत उतरलें ॥
या उपडी घड्यावर तोय ओतलें । तैसें जहालें तें सकळ ॥ ७२ ॥
व्यर्थ व्यर्थ ग्रंथ वाचन । हातीं नये जों अनुभवज्ञान ॥
ब्रह्मसंपन्न गुरुकृपेवीण । पुस्तकी ज्ञान निर्फळ ॥ ७३ ॥
ये अर्थीची अल्प कथा । दावील भक्तीची यथार्थता ॥
पुरुषार्थाची अत्यवश्यकता । श्रोतां निजस्वार्था परिसिजे ७४ ॥
एकदां एक पुण्य पट्टणकर ॥ नामें अनंतराव पाटणकर ॥
साईदर्शनीं उपजला आदर । आले सत्वर शिर्डीस ॥ ७५ ॥
वेदांत श्रवण जाहला सकळ । सटीक उपनिषदें वाचिलीं समूळ ॥
परी तन्मानस अक्षयी चंचळ । राहीना तळमळ तयाची ॥ ७६ ॥

घेतां साईसमर्थांचें दर्शन । निवाले पाटणकरांचे नयन ॥
करूनि पायांचें अभिनंदन । यथोक्त पूजन संपादिलें ॥ ७७ ॥
मग होऊनि बद्धांजुळी । बैसूनि सन्मुख बाबांचे जवळी ॥
अनंतराव प्रेम समेळीं । करुणा वचाळीं पुसत कीं ॥ ७८ ॥
केलें विविध ग्रंथावलोकन । वेदवेदांग उपनिषदध्ययन[1] ॥
केलें सच्छास्त्र पुराण श्रवण । परी हें निर्विण्ण मन कैसें ॥ ७९ ॥
वाचिलें तें व्यर्थ गेलें । ऐसेंच आतां वाटूं लागलें ॥
अक्षरहीन भावार्थी भले । वाटती चांगले मजहून ॥ ८० ॥
वायां गेलें ग्रंथावलोकन । वायां शास्त्र परिशीलन ॥
व्यर्थ हें सकळ पुस्तकी ज्ञान । अस्वस्थ मन हें जोंवरी ॥ ८१ ॥
काय ती फोल शास्त्र व्युत्पत्ती । किमर्थ महावाक्यानुवृत्ती[2] ॥
जेणें न लाधे चित्तास शांती । ब्रह्मसंवित्ती[3] काय्यांची[4] ॥ ८२ ॥
कर्णोपकर्णीं परिसिली वार्ता । साई दर्शनें निवारे चिंता ॥
विनोद गोष्टी वार्ता करितां । सहज सत्पथा लाविती ते ॥ ८३ ॥
म्हणवून महाराज तपोराशी । पातलों अपुल्या पायांपाशीं ॥
येईल स्थैर्य माझिया मनाशीं । आशिर्वचनाशीं द्या ऐशा ॥ ८४ ॥
तंव महाराज झाले कथिते । एका विनोदपर आख्यायिकेतें ॥
जेणें अनंतराव समाधानातें । पावला साफल्यते ज्ञानाच्या ॥ ८५ ॥
ती अल्पाक्षर परमसार । कथा कथितों व्हा श्रवणतत्पर ॥
विनोद परी तो बोधपर । कोण अनादर करील ॥ ८६ ॥
बाबा देत प्रत्युत्तर । एकदां एक आला सौदागर ॥
तेव्हां एक घोडे समोर । घाली लेंडार[5] नवांचें[6] ॥ ८७ ॥
सौदागर निजकार्य तत्पर । लेंडिया पडतां पसरिला पदर ॥
बांधून घेतां घट्ट त्या समग्र । चित्तैकाग्र्य लाधला ॥ ८८ ॥

१ उपनिषदांचें अध्यनन. २ महत्वाक्यांचा जप. ३ ब्रह्मज्ञान. ४ कसली ?
५ लेंडया. ६ नऊ.

हें काय वदले साईसमर्थ । काय असावा की पथितार्थ ॥
लेंडिया संग्रही सौदागर किमर्थ । कांहींही अर्थ कळेना ॥ ८९ ॥
ऐसा विचार करीत करीत । अनंतराव माघारा येत ॥
कथिलें संभाषण इत्यंभूत । केळकरांप्रत तयानें ॥ ९० ॥
म्हणती सौदागर तो कोण । लेंडियांचें काय प्रयोजन ॥
नवाचेंच काय कारण । सांगा उलगडून हें मजला ॥ ९१ ॥
दादा हें काय आहे कोडें । मी अल्पबुद्धी मज तें नुलगडें ॥
होईल बाबांचें हृदय उघडें । ऐसें रोकडें मज कथा ॥ ९२ ॥
दादा वदती मजही न कळे । ऐसेंच बाबांचें भाषण सगळें ॥
परी तयांच्याच स्फूर्तीच्या बळें । कथितों आकळे जें मज ॥ ९३ ॥
कृपा ईश्वरी तें हें घोडें । हें तो नवविधा भक्तीचें कोडें ॥
विना भक्ती न परमेश्वर जोडे । ज्ञाना न आतुडे एकल्या ॥ ९४ ॥
श्रवण कीर्तन विष्णुस्मरण । चरणसेवन अर्चन वंदन ॥
दास्य सख्य आत्मनिवेदन । भक्ती हे जाण नवविधा ॥ ९५ ॥
पूर्ण भाव ठेवूनि अंतरीं । यांतून एकही घडली जरी ॥
भावाचा भुकेला श्रीहरी । प्रकटेल घरींच भक्ताच्या ॥ ९६ ॥
जपतपव्रत योगसाधन । वेदोपनिषद परिशीलन ॥
उदंड अध्यात्मज्ञान निरूपण । भक्तीविहीन तें फोल ॥ ९७ ॥
नको वेदशास्त्र व्युत्पत्ती । नको ज्ञानी हें दिगंत कीर्ती ॥
नको शुष्क भजन प्रीती । प्रेमळ भक्ती पाहिजे ॥ ९८ ॥
स्वयें आपणा सौदागर समजा । सौद्याच्या या भावार्था उमजा ॥
फडकतां श्रवणादि भक्तीची ध्वजा । ज्ञानराजा उल्हासे ॥ ९९ ॥
घोड्यानें घातल्या लेंड्या नऊ । सौदागर अतुरते धांवला घेऊं ॥
तैसाच नवविधा भक्तिभावू । धरितां विसावू मनातें ॥ १०० ॥

१ गणेश दामोदर केळकर उर्फ दादा केळकर.

तेणेंच मनास येईल स्थैर्य । सर्वांठायीं सद्भाव गांभीर्य ॥
त्यावीण चांचल्य हें अनिवार्य । कथिती गुरुवर्य सत्येंच ॥ १०१ ॥

दुसरे दिवशीं अनंतराय । वंदूं जातां साईचे पाय ॥
पदरीं बांधिल्यास लेंड्या काय । पृच्छा ही होय तयास ॥ १०२ ॥

अनंतराव तेव्हां प्रार्थिती । कृपा असावी दीनावरती ॥
सहज मग त्या बांधिल्या जाती । काय ती महती तयांची ॥ १०३ ॥

तंव बाबा आशिर्वाद देती । कल्याण होईल आश्वासिती ॥
अनंतराव आनंदले चित्तीं । सुख संवित्ती लाधले ॥ १०४ ॥

आतां आणीक अल्प कथा । श्रोतां परिसिजे सादर चित्ता ॥
कळेल बाबांची अंतर्ज्ञानिता । सन्मार्ग प्रवर्तकता तैसीच ॥ १०५ ॥

एकदां एक वकील आले । येतांक्षणींच मशीदी गेले ॥
साईनाथांचें दर्शन घेतलें । पाय वंदिले तयांचे ॥ १०६ ॥

सवेंच मग देऊनि दक्षिणा । बैसले बाजूस वकील तत्क्षणा ॥
तेथें चालल्या साई संभाषणा । आदर श्रवणा उपजला ॥ १०७ ॥

बाबा तंव तिकडे मुख फिरविती । वकीलांस अनुलक्षून वदती ॥
बोल ते वर्मीं जाऊन खोंचती । वकील पावती अनुताप ॥१०८॥

" लोक तरी हो लबाड किती । पायां पडती दक्षिणा ही अर्पिती" ॥
"आणीक आंतून शिव्याही देती । काय चमत्कृति सांगावी"॥१०९॥

ऐकून हें वकील स्वस्थ राहिले । कीं ते निजांतरीं पूर्ण उमजले ॥
उद्गार अन्वर्थ हें तयां पटलें । तात्पर्य ठसलें मनासीं ॥ ११० ॥

पुढें जेंव्हां ते वाड्यांत गेले । दीक्षितांलागीं कथिते झाले ॥
कीं जें बाबा लाऊनि बोळले । सार्थची वहिलें तें सर्व ॥ १११ ॥

येतांच मजवर झाडिला ताशेरा । तो मज केवळ दिधला इशारा ॥
कुणाची थट्टा निंदादि मकारा । देई न थारा अंतरीं ॥ ११२ ॥

शरीरप्रकृती होऊनि अस्वस्थ । मुन्सफ अमुचे जाहले त्रस्त ॥
राहिले रजेवर येथें स्वस्थ । अपुली प्रकृत सुधरावया ॥ ११३ ॥
वकीलांच्या खोलींत असतां । मुन्सफांसंबंधें निघाल्या वार्ता ॥
अर्थाअर्थी संबंध नसतां । ऊहापोहता चालली ॥ ११४ ॥
औषधावीण या शरीरापदा । टळतील का लागतां साईच्या नादा ॥
पावले जे मुन्सफीचे पदा । तयां हा धंदा साजे का ॥ ११५ ॥
ऐसी तयांची निंदा चालतां । चालली साईंची उपहासता ॥
मीही तयांतची होतों अंशता । तीची अनुचितता दर्शविली ॥ ११६ ॥
ताशेरा नव्हे हा अनुग्रह । व्यर्थ कुणाचा ऊहापोह ॥
उपहास निंदादि कुत्सित संग्रह । असत्परिग्रह वर्जावा ॥ ११७ ॥
आणीक एक हें मत्यंतर । असतां शंभर कोसांचें अंतर ॥
साई जाणें सर्वाभ्यंतर । खरे अंतर्ज्ञानी ते ॥ ११८ ॥
आणिक एक झाला निवाड । असोत मध्यें पर्वत पहाड ॥
कांहीं न साईच्या दृष्टी आड । गुप्तही उघड त्या सर्व ॥ ११९ ॥
असो पुढें तेव्हांपासुनी । केला निश्चय वकीलांनीं ॥
अतःपर निंदा दुरुक्ती वचनीं । खडा कानीं लाविला ॥ १२० ॥
आपण कांहींही कुठेंही करितां । येई न साईची दृष्टी चुकवितां ॥
येविषयीं जाहली निश्चितता । असत्कार्यार्थिता विराली ॥ १२१ ॥

---

१. अंजनवेलचे मथुरादास महाराजांचे दर्शनास वारंवार येतात. ते शिर्डीस एक सगुण नांवाचा खाणावळवाला आहे त्याचेकडे उतरतात. एकदां ते व सगुण बोलत बसले असतां कांहीं लोकांच्या उखाळ्यापाखाळ्या निघाल्या. त्यानंतर मथुरादास महाराजांकडे गेले. ते बसल्यानंतर लगेच महाराजांनीं विचारलें "सगुण काय म्हणत होता?" अर्थात मथुरादास लाजले व मनांत समजले कीं सगुणकडे चालले होते तें महाराजांस पंसत नाहीं. कोणाच्या उखाळ्या पाखाळ्या काढणें किंवा त्या ऐकणें चांगलें नव्हे, हा धडा मथुरादासांनीं घेतला.

उद्देली सत्कार्ये जागरूकता । मागें पुढें साईसन्निधता ॥
समर्थ कोण तया वंचिता । निर्धार चित्ता हा ठसला ॥ १२२ ॥

पाहूं जातां या कथेसी । संबंध जरी त्या वकीलासी ॥
तरी ती सर्वार्थी आणि सर्वांशीं । बोधक सर्वांशीं सारिखी ॥ १२३ ॥

वकील वक्ते श्रोते समग्र । आणिक साईचे भक्त इतर ॥
तयांचाही ऐसाच निर्धार । व्हावा मी साचार प्रार्थितों ॥ १२४ ॥

साई कृपा मेघ वर्षतां । होईल आपणां सर्वांची तृप्तता ॥
ये अर्थी कांही नाही नवलता । सकळां तृपार्ता निववील ॥ १२५ ॥

अगाध साईनाथांचा महिमा । अगाध तयांच्या कथा परमा ॥
अगाध साईचरित्राची सीमा । मूर्त परब्रह्मावतार ॥ १२६ ॥

आतां पुढील अध्यायीं कथा । परिसाजी सादर श्रद्धाळू श्रोतां ॥
पुरवील तुमच्या मनोरथा । देईल चित्ता स्थैर्यता ॥ १२७ ॥

भक्तांची भावी संकटावस्था । ठाऊक आधींच साईसमर्था ॥
थट्टामस्करी विनोद वार्ता । हसतां खेळतां टाळिती ॥ १२८ ॥

भक्त हेमाड साईस शरण । जाहलें हें कथानक संपूर्ण ॥
पुढील कथेचें अनुसंधान । संकट निवारण भक्तांचें ॥ १२९ ॥

कैसे साई कृपासागर । भक्तांचीं भावीं संकटें दुर्धर ॥
आधींच जाणूनि करिती परिहार । ईशारा-वेळेवर देउनी ॥ १३० ॥

इति श्री संत सज्जन प्रेरितें । भक्त हेमाडपंत विरचितें ॥
श्री साईसमर्थ सच्चरितें । अनुग्रहकरणं नाम एकविंशोध्याय गोड हा ॥

॥ सद्गुरु साईनाथार्पणमस्तु, शुभं भवतु ॥

---

१ सर्व बाजूंनी, २ सर्वांना.